

ОСОБЛИВОСТІ ДИТЯЧО-МОЛОДІЖНОГО КІБЕРЕКСТРЕМІЗМУ

Ірина Хомич, Наталія Кухарська
Львівський державний університет безпеки життєдіяльності, м. Львів

У роботі розглянуто явище кіберекстремізму, виокремлено чинники, які йому сприяють, а також описано способи профілактики його розповсюдження серед дітей та молоді.

Ключові слова: кіберекстремізм, мережа Інтернет, діти, молодь.

The article deals with the phenomenon of cyber-terrorism, identifies the factors that contribute to it, and also describes ways of preventing its spread among children and youth.

Key words: cyber extremism, Internet network, children, youth.

Глобалізація інформаційних процесів, повсюдне проникнення інформаційних технологій, масовість використання мережевих сервісів і їх доступність все частіше призводять до того, що маловідомі для широких кіл негативні явища з реального життя перекочують в Інтернет, привертаючи там увагу користувачів. У такий спосіб в кіберпростір проник екстремізм.

Екстремізм найпростіше визначити як схильність особи або групи осіб до крайніх поглядів або дій. Найчастіше цим словом позначають радикальні громадські рухи – терористичну діяльність, розпалювання соціальної, расової, національної або релігійної ворожнечі і т.д.

За своїм механізмом, способам вчинення та приховування кіберекстремістська діяльність має певну специфіку, характеризуються високим рівнем латентності і низьким рівнем розкриття. Кіберпростір дає змогу отримати безпрецедентний ступінь свободи у виборі об'єктів екстремістських дій і культивування об'єктів ненависті. Екстремісти завдяки Інтернету можуть «керувати сприйняттям» – тобто показувати себе саме такими, якими хочуть здаватися, без фільтрів, що накладаються традиційними ЗМІ.

Розглянемо фактори, які сприяють тому, що будь-хто може виявитися втягнутим в кіберекстремістську діяльність.

- Анонімність в мережі. Людиною опановує ілюзія захищеності: «ніхто мене не знає, отже, мене неможливо буде знайти і покарати».
- Груповий характер дій. Екстремісти в мережі Інтернет найчастіше діють групою, організованою або не дуже.
- «Жартівливий» характер дій. Цей фактор актуальний у випадку цькування: учасники часто думають, що вони просто жартують, не усвідомлюючи, що жертва може сприймати їх слова цілком серйозно.
- Бажання належати до будь-якої соціальної групи, причому абсолютно неважливо, буде ця група займатися чимось, умовно кажучи «хорошим» чи «поганим».
- Вміле експлуатування екстремістами можливостей Інтернету: легкий доступ; мізерні масштаби державного регулювання і цензури або повна їх відсутність; швидка передача інформації; потенційно великі масштаби аудиторії; мультимедійність середовища, яка дає можливість комбінувати різні типи інформації: текстову, графічну, аудіовізуальну.
- Використання сучасних засобів масової комунікації широкими верствами населення, інформатизації суспільства.
- Активізація діяльності різних екстремістських організацій.

Стосовно підлітків можна виділити ще декілька чинників, які роблять їх набагато уразливішими до спроб залучення до кіберекстремістської діяльності.

- Допитливість: ця риса властива всім підліткам. Вони активно пізнають світ, хочуть спробувати якомога більше різних речей, отримати якомога більше вражень від життя.

- Несформована система життєвих цінностей: підлітки перебувають в активній стадії формування моральних, етичних і духовних цінностей, їх погляд на світ дуже часто змінюється, на нього можна легко вплинути.
- Юнацький максималізм: поряд з тим, що система поглядів ще не сформована, як не дивно, має місце упередження, що «моя» думка або «наша» думка (якщо підліток відчуває свою приналежність до якоїсь групи), є єдино правильною.
- Слабка виховна діяльність у дитячо-молодіжному середовищі.
- Тривала криза інституту сім'ї, сімейного виховання як головних інститутів соціалізації молодого покоління.
- Падіння рівня життя населення.
- Зростання асоціальних проявів в дитячо-молодіжному середовищі (алкоголізм, наркоманія, протиправна поведінка)

До небажаної інформації екстремістського спрямування в мережі Інтернет, розрахованої на молодь, дітей, можна віднести [1]:

- шокуючі сцени вбивства тварин, людей;
- пропагування наркотичних засобів і їх переваг;
- пропагування соціальної, расової і релігійної нетерпимості;
- рецепти з виготовлення зброї і вибухових речовин
- пропагування депресивного способу життя і т. д.

Способи захисту від розповсюдження кіберекстремізму:

- Суспільний вплив: в цю групу захисту входять закони, суспільна мораль, вплив на людину різних ЗМІ антиекстремістського спрямування.
- Особистий вплив: захист, що зав'язаний на близькому колі спілкування людини – друзях, родичах. До цієї групи так само можна віднести вплив людини на саму себе: самоосвіта, самоконтроль.
- Програмно-технічні засоби захисту. Існує велика кількість програмно-технічних засобів для обмеження доступу підлітків до небажаної інформації: різні мережеві екрани, програми для контролю діяльності дітей в мережі, різні послуги типу «дитячий Інтернет» від провайдерів.

Незважаючи на численні спроби, вжиті на різних рівнях – від власників сайтів до урядів різних держав – поставити розповсюдження кіберекстремізму в Інтернеті під контроль, сьогодні ми не можна говорити про беззаперечний успіх. Знаходячи різноманітні лазівки в законах, на програмно-апаратному рівні, кіберекстремізм і далі продовжує поширюватися.

Найбільш ефективним засобом профілактики кіберекстремізму, на нашу думку, може бути виховання – виховання культури міжнаціональних відносин, толерантності, розвиток соціальної компетентності, виховання поваги честі та гідності кожної людини незалежно від його раси, віросповідання, релігії. У сучасних соціокультурних умовах українського суспільства саме виховання має стати орієнтиром у справі розробки повномасштабної наукової концепції профілактики екстремізму в дитячому та молодіжному середовищі.

Література

1. Ошурков В.А. Механизмы защиты обучающихся от киберэкстремизма в условиях развития облачных образовательных сервисов ./ Ошурков В.А., Макашова В.Н., Цуприк Л.С. // Фундаментальные исследования. – 2014. – № 12–5. – С. 1089-1092.